

Projectbeschrijving

Welsh Memorial in Flanders- Project

Langemark- Poelkapelle

2014-2018

A Great War Centenary- project

Beschrijving van het project

De “Welsh Memorial in Flanders- Campaign” wil, door de oprichting van een permanent herdenkingsmonument voor alle Welshe deelnemers aan de Eerste Wereldoorlog, op een blijvende manier de inspanning erkennen die Wales geleverd heeft tijdens dit conflict.

Het op te richten monument moet bijdragen aan een dynamiek die

- de herinnering aan de oorlog levendig houdt
- het verhaal actualiseert door aan te zetten tot bezinning over het universele verhaal van oorlog en vrede
- leidt tot een betere bewustwording rond het multinationale, -regionale en -culturele karakter van dit conflict.

Door het benadrukken van een stuk gemeenschappelijke geschiedenis tussen de Europese regio's Wales en Vlaanderen wil het project een model zijn voor internationale uitwisseling en verstandhouding.

Inleiding

Sinds de jaren '90 neemt de aandacht voor het aspect “diversiteit in de Grooten Oorlog” hand over hand toe. Meer en meer beleven de betrokken groepen van toen de herdenking en herinnering aan het conflict vanuit hun eigen regionale achtergrond, zonder daarbij het groter geheel uit het oog te verliezen.

De trend is duidelijk en lijkt onomkeerbaar. Zo zagen we in de voorbije jaren de oprichting van respectievelijk een Iers monument in Mesen in 1998 , een Schots monument te Zonnebeke in 2007 en, vrij recent, een Indisch monumentje aan de Menenpoort. Plechtigheden zoals ANZAC-day (Ieper, Zonnebeke en Mesen), Dawn Service (Zonnebeke) en Passchendaele- herdenking op 10 november kennen sinds enkele jaren een steile opgang. Ook de dagelijkse Last Post trekt een steeds verscheidener publiek aan.

De aanwezigheid van een nationaal/ regionaal monument draagt vanzelfsprekend sterk bij tot de beeldvorming rond de betrokken groep. Op dit vlak biedt de voormalige Ieperboog nog heel wat mogelijkheden.

Eerdere ervaringen leren ons dat dergelijke projecten vooral kans van slagen hebben wanneer sterke samenwerkingsverbanden ontstaan tussen lokale geïnteresseerden en de betrokken doelgroep. Niet alleen kunnen initiatieven die aan deze voorwaarde voldoen op een sterk draagvlak rekenen, ze bieden meestal ook de kans om, na uitvoering, de contacten met die groepen te bestendigen en verdiepen. Het hoeft geen betoog dat dit de internationale uitwisseling en verstandhouding sterk stimuleert.

Een van de Europese regio's die, ondanks een sterke betrokkenheid bij het conflict, steeds wat in de schaduw is blijven staan, is Wales. Sinds de jaren 90 toonden verschillende kleinere initiatieven de belangstelling van Wales voor het eigen oorlogsverleden reeds overduidelijk aan. In die zin dienen vooral de inhuldiging van de gedenkplaat voor de dichter Hedd Wyn in 1992 en de daaruit voortvloeiende contacten vermeld te worden.

Met de recent toegenomen belangstelling voor het eerste grote wereldconflict lijkt de tijd rijp om de oorlogsinspanningen van gans het Welshe volk ondubbelzinnig te erkennen. De herdenkingscampagne 2014-2018 vormt de ideale achtergrond voor een nieuw en ambitieus initiatief: de oprichting van een typisch Welsh monument op een historisch verantwoorde locatie.

Wales

Wales vormt, samen met Engeland, Schotland en Noord-Ierland het Verenigd Koninkrijk en wordt beschouwd als een van de Keltische “restgebieden” binnen Europa. “Restgebieden”, omdat het een restant is van een cultuur die op een bepaald ogenblik bijna gans Centraal-Europa beheerste. De Welshe taal behoort tot de Keltische groep en is niet rechtstreeks verwant aan het Engels. Van alle Keltische talen (Schots en Iers Gaelic, Bretoens,...) is het Welsh de meest levende. Circa 22% van de bevolking spreekt het, de tendens is, na jaren van achteruitgang, opnieuw stijgend.

Het voormalige vorstendom ligt ten westen van Engeland en is begrensd door de Keltische (of Ierse) Zee.

De regio telt bijna drie miljoen inwoners en heeft een erg divers landschap. Ondanks de eerder kleine bevolking is het vaak één van de sterkhouders in het internationale toprugby.

Recent nog zond VRT de Britse BBC-reeks “The Indian Doctor” uit, een feuilleton dat zich afspeelt tegen de achtergrond van een Welsh mijnwerkersdorpje in de jaren '60.

Zowel Lawrence of Arabia, Catherine Zita-Jones, Shirley Bassey, Timothy “James Bond” Dalton, Tom Jones als de bekende dichter Dylan Thomas zijn afkomstig uit Wales.

Historische verantwoording

Bij de lancering van een grootschalige campagne voor een vrijwilligersleger in 1914-1915 (Kitcheners' Army) zette het voormalige Britse Rijk sterk in op regionale recrutering. Zo ook in Wales, dat via de politicus en latere Eerste Minister Lloyd George wel wat invloed kon laten gelden. De succesvolle werving leidde aanvankelijk tot het plan om een volledig Welsh legerkorps op te richten, wat een erg ambitieuze doelstelling was voor één van de kleinere deelgebieden van Groot-Brittannië. Uiteindelijk werden deze plannen opgeborgen en bleef het bij twee aparte divisies: de 38e, een “New Army”- Divisie die van 1915 tot 1918 op het Westelijk Front ingezet zou worden en de 53e, een “Territorial”- eenheid die naar Gallipoli en het Midden Oosten gestuurd werd en in 1918 haar Welshe identiteit zou verliezen. Naast deze twee divisies, die vrij grote eenheden waren (telkens circa 15.000 militairen, afhankelijk van het moment in de oorlog) maakten veel Welshe bataljons (met een sterkte van 600 tot 1000 man) deel uit van gemengde Britse, in een enkel geval zelfs Indische, grotere eenheden.

Wat hun niveau in de militaire structuur ook was, veel formaties werden meermaals ingezet in Vlaanderen en drukten mee hun stempel op bijna alle belangrijke gevechten in de streek. Op bijna elk noemenswaardig moment in 1914, 1915 en 1917 vond men Welshe troepen in het heetst van de strijd.

Dit begon reeds bij de vorming van de Ieperboog, tussen half oktober en half november 1914. Tijdens die Eerste Slag om Ieper vocht het 1ste Royal Welsh Fusiliers, in allerijl teruggehaald van Malta, onder andere rond Broodseinde en Zandvoorde, terwijl het 1ste South Wales Borderers wanhopig de lijn rond Geluveld probeerde te houden.

Ook tijdens de gasaanvallen van april- mei 1915 lieten de Welshmen zich niet onbetuigd. Een stille getuige hiervan is het eenvoudig en nagenoeg vergeten monumentje ter herinnering aan het 1st Battalion Monmouthshire Regiment tussen Sint Juliaan en de Frezenberg. Tijdens de eerste gasaanvallen in april-mei 1915 leed deze eenheid zodanig zware verliezen dat men ze nadien met twee andere moest samensmelten om nog enigszins operationeel te blijven.

Het slechtste moest echter nog komen.

In de vroege morgen van 31 juli 1917 stond de volledige 38e Welshe Divisie klaar voor de bestorming van Pilkem Ridge, de eerste van een reeks grootschalige aanvallen in de richting van Passendale. Ondanks de vrij goede resultaten op die eerste dag van de drie maanden durende campagne waren de verliezen erg hoog. En het bleef niet bij die ene aanval. Tot begin september werd de divisie telkens opnieuw ingezet in het maanlandschap tussen Pilkem en Langemark- Poelkapelle. De 38e Welshe Divisie, die in 1916 bij het Franse Mametz Wood (Somme) reeds een zware prijs betaald had, kreeg, net als de collega's van de Welch Guards op hun linkerflank, opnieuw rake klappen.

Op het einde van de oorlog bleek welke zware prijs Wales betaald had: op een bevolking van 2,4 miljoen mensen (telling 1911) namen naar schatting 280.000 mannen dienst. Ongeveer 35.000 onder hen lieten het leven.

Hedd Wyn

Eén van de slachtoffers op 31 juli was de Welshe soldaat Ellis Humphrey Evans, beter gekend onder zijn dichtersnaam Hedd Wyn. Private Evans was een schaapherder, afkomstig uit Trawsfynydd, Noord- Wales. Ondanks zijn gewone komaf had hij een sterke gave voor poëzie, wat hem aanzette om deel te nemen aan lokale dichtwedstrijden. In 1915 dong hij voor het eerst mee in de nationale dichtwedstrijd of "Eisteddfod", tot de dag van vandaag een prestigieuze culturele manifestatie in Wales. Twee jaar later, in februari 1917, werd hij als dienstplichtige ingelijfd bij de Royal Welch Fusiliers. In juni '17 kwam hij aan in Frankrijk en stuurde van daar opnieuw een gedicht in voor de nationale Eisteddfod. Half juli kwam zijn eenheid aan in de Ieperboog. Op 6 september werd bekend gemaakt dat Hedd Wyn de poëziecompetitie gewonnen had. Helaas postuum, de dichter was immers omgekomen bij een aanval op 31 juli in de omgeving van het Hagebos, op de trench maps gemarkeerd als "Iron Cross". De soldaat- dichter werd begraven op Artillery Wood Cemetery (Boezinge), zijn graf is nog steeds een verplichte halte voor Welshe bezoekers in de streek. Merkwaardig genoeg was de traditionele prijs voor de laureaat, een sterk gesculpteerde stoel die wat aan een troon doet denken, dat jaar gesculpteerd door een Vlaamse vluchteling in het Verenigd Koninkrijk. Het verhaal van de dichter Hedd Wyn zal doorheen onze campagne gebruikt worden als symbool voor de betrokkenheid van alle lagen van de Welshe bevolking bij het conflict.

De “Welsh Memorial in Flanders- Campaign”

Sinds enkele jaren waren verschillende groepen, los en onwetend van elkaar, bezig met de voorbereiding van enkele initiatieven die de Welshe betrokkenheid aan de oorlog onder de aandacht moesten brengen. Onder impuls van het Genootschap Passchendaele Society 1917, dat reeds enige know-how opgebouwd had door zijn betrokkenheid bij de belangrijke herdenkingen rond “90 jaar Passchendaele 1917-2007”, werden de verschillende actoren samengebracht voor een verkennend gesprek. Daarop werd besloten de krachten te bundelen rond één groot project: de oprichting van een ambitieus monument op een historisch verantwoorde plaats.

Vanaf einde 2010 werden de mogelijkheden afgewogen en contacten gelegd met mogelijke partners, zowel lokaal als in Wales. Uit die verkennende ronde bleek dat de omgeving van het Hagebos in Langemark- Poelkapelle (het voormalige “Iron Cross”) de beste historische kaarten kon voorleggen. Niet alleen lag die zoekzone in het midden van de grote aanval die de 38e Welshe Divisie op 31 juli 1917 uitvoerde, tevens was het de plaats waar Hedd Wyn dodelijk gewond raakte.

Toen ook de eerste contacten met het gemeentebestuur van Langemark- Poelkapelle op enthousiasme onthaald werden was de kogel door de kerk.

Ondertussen had de werkgroep enkele belangrijke principes vastgelegd. Het monument

- zou uitdrukkelijk symbool staan voor Wales, uit duurzame materialen vervaardigd en zo natuurlijk mogelijk in het landschap ingepast worden
- opgedragen worden aan alle deelnemers van Welshe origine aan de Eerste Wereldoorlog, en dus niet alleen aan de 38e Welshe Divisie. Op deze manier worden ook alle individuele Welshmen herdacht, ongeacht of ze slachtoffer waren of niet, dienden als militair, verpleegster of in om het even welke hoedanigheid,...
- in Wales zou een evenknie van de werkgroep opgericht worden. Beide organisaties zouden de campagne in nauwe samenwerking voeren
- het project zou de naam “Welsh Memorial in Flanders- Campaign” dragen om in beide regio's maximaal herkenbaar te zijn en het internationaal samenwerkingsverband te ondersteunen

Na iets minder dan een jaar voorbereiding zijn enkele belangrijke stappen gezet: de gemeente Langemark- Poelkapelle is bezig met het verwerven van een stuk grond in de omgeving van het kruispunt met de Hageweidestraat, er is een eerste overleg gepleegd met de hogere overheid, de werkgroep in Wales is opgericht en de eerste plannen zijn getekend (zie bijlage).

Het ontwerp

Het voorgestelde ontwerp is van de hand van Tom Vandendriessche (Roeselare) en Dirk Uytterschout (Halle). Aanpassingen zijn nog mogelijk in functie van het resultaat van de fondswerving en technische haalbaarheid, in het bijzonder voor wat de opbouw in ruwe natuursteen betreft.

De basis zal bestaan uit een aarden “motte”, een heuvel van circa drie meter hoogte, die, samen met de natuursteen erboven, het prehistorische element dat zo typisch is voor Wales symboliseert. Die stenen basis zal bij voorkeur aangelegd worden in de vorm van een cromlech, het Welsh begrip voor een dolmen. Op die cromlech komt het nationaal symbool van Wales, een draak in brons met een lengte van circa twee meter. Conform de heraldische voorstelling op de officiële vlag van Wales zal de draak rood geschilderd worden.

De voorzijde van het mythologische dier zal in de richting van het dorp Passendale, eindpunt van de drie maanden durende Derde Slag om Ieper, gericht worden om op die manier de Welshe betrokkenheid in het grotere verhaal te illustreren.

Het op te richten monument is mee geïnspireerd door een op 11 juli 1987 opgericht gedenkteken bij Mametz Wood, Somme, Frankrijk. Er zijn echter enkele belangrijke verschillen tussen de twee projecten.

Onze keuze voor minder onderhoudsintensieve materialen gaat uit van een visie die sterk gericht is op een “natuurlijke” inplanting in het landschap en wil rekening houden met het onderhoudsaspect op lange termijn. Zo gebruiken we brons i.p.v. ijzer en onbewerkte natuursteen ter vervanging van meer formeel metselwerk.

Tevens is de door ons beoogde doelgroep en historische periode een stuk ruimer. Het voorgestelde project te Langemark is een hommage aan alle Welshe betrokkenen die op één of ander ogenblik betrokken waren bij het WO1, het bestaande monument in Mametz Wood, Frankrijk, is enkel opgedragen aan de 38e Divisie en haar acties in het kader van de Slag bij de Somme 1916. In die zin kan men bij het huidig initiatief gerust spreken van een “nationaal” monument.

Naar gelang het succes van de campagne, en ondergeschikt aan de oprichting van het monument zelf, kan overwogen worden om bijkomende gedenkstenen in natuurlijke vorm (als rotsblok) toe te voegen.

Timing

De werkgroep mikt op een inhuldiging in de periode rond 31 juli 2014. Op die manier zal de gemeente Langemark- Poelkapelle mee de spits afbijten op het vlak van herdenking en herinnering in het kader van de ruimere 2014-2018 campagne.

Conclusie

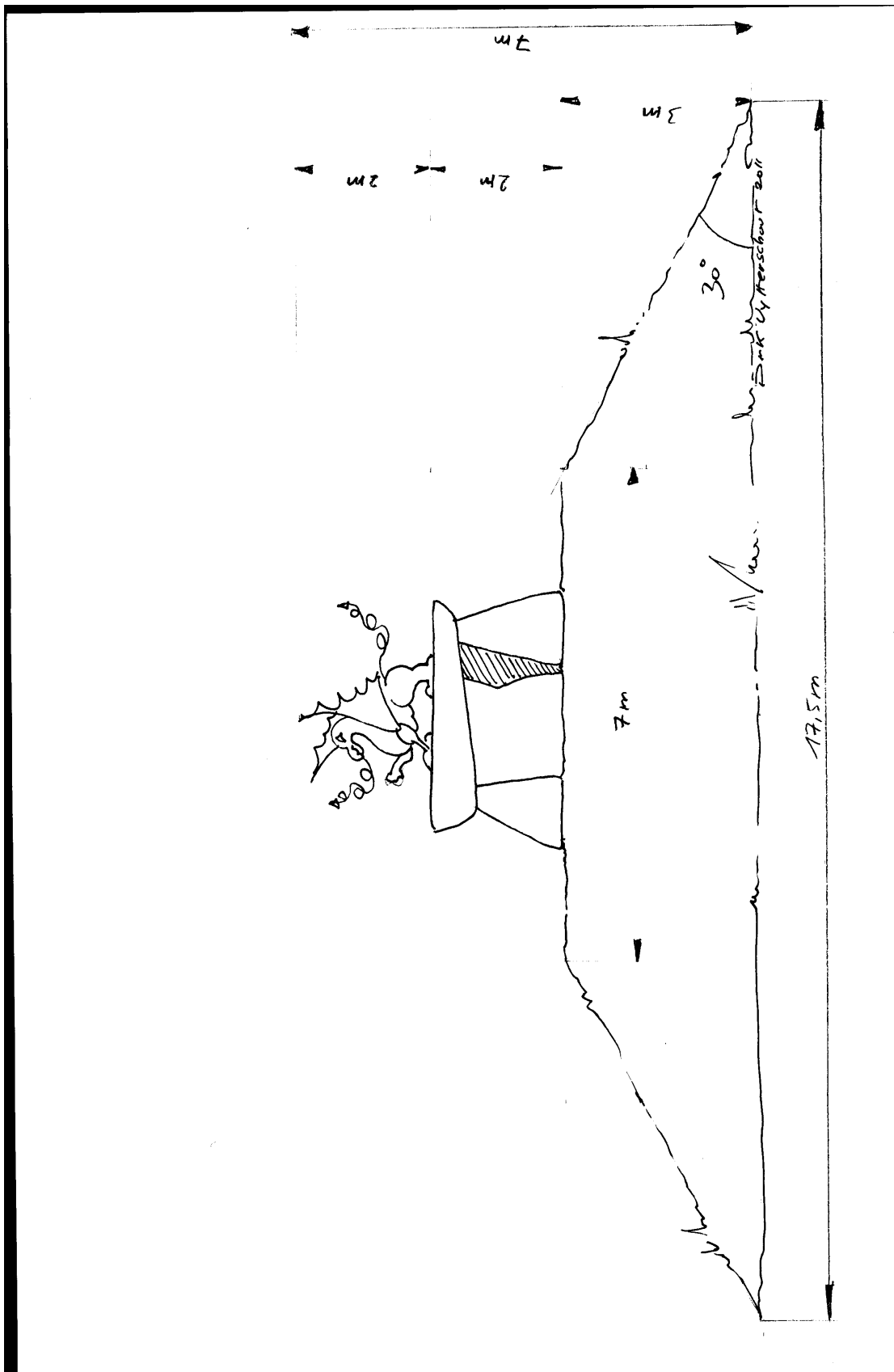
Door de achterliggende filosofie (een monument voor alle betrokkenen van Welshe origine) zal het monument zowel het verhaal van de diversiteit als dat van de kleine mens in de grote oorlog sterk ondersteunen. Zowel de inplanting als de toepassing van een onderbouwd, eenvoudig en duurzaam ontwerp zullen bijdragen aan een uitstraling op lange termijn, zonder daarbij het landschap geweld aan te doen.

De ligging op een belangrijke route voor slagveldbezoekers zal in die piekjaren ongetwijfeld een bijkomende troef vormen voor de gemeente. Samen met de Duitse begraafplaats en het Guynemer- monument wordt zo een uitgebalanceerd en evenwichtig verhaal gepresenteerd aan de geïnteresseerde bezoeker in het algemeen en aan de Welshe gasten in het bijzonder.

Contact

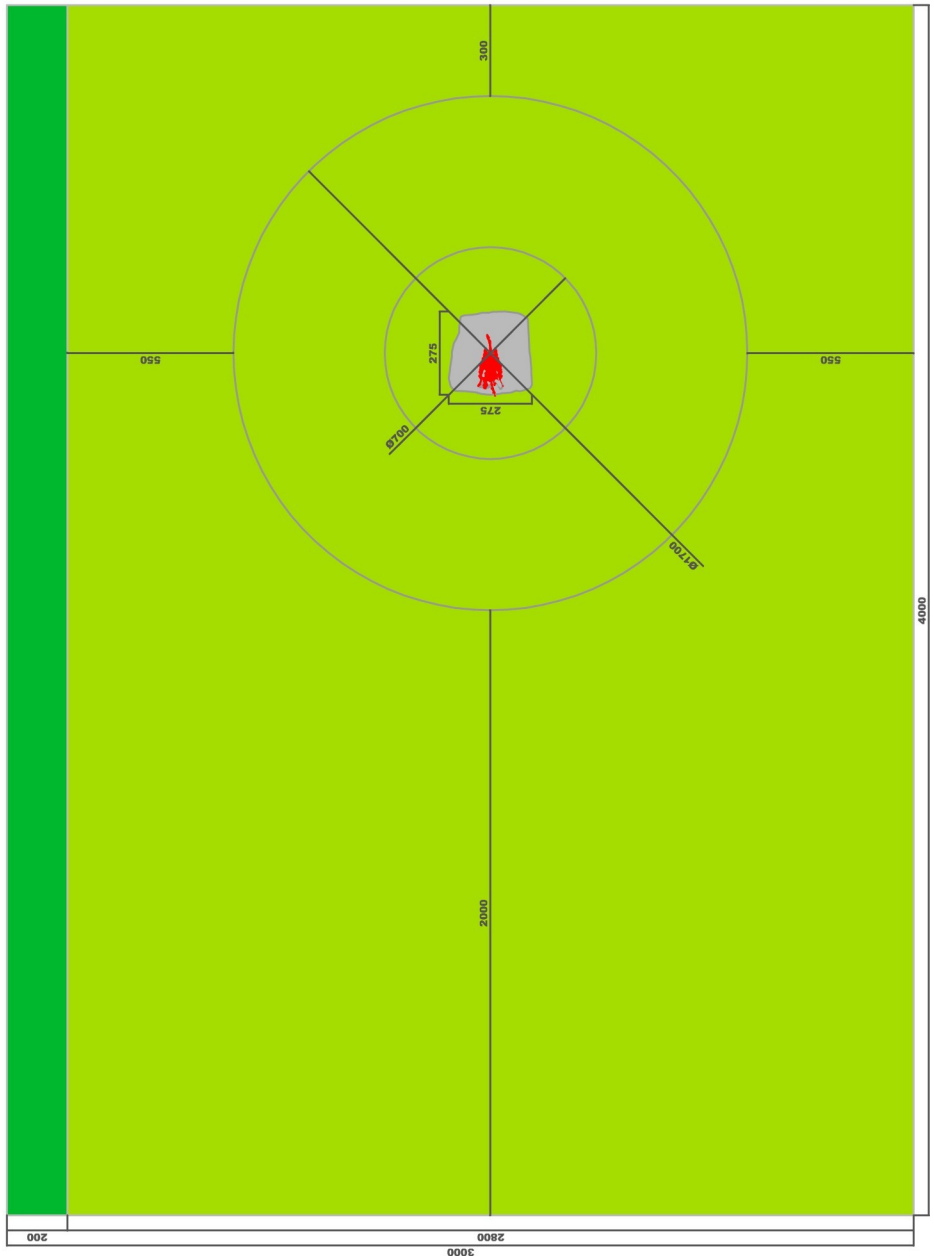
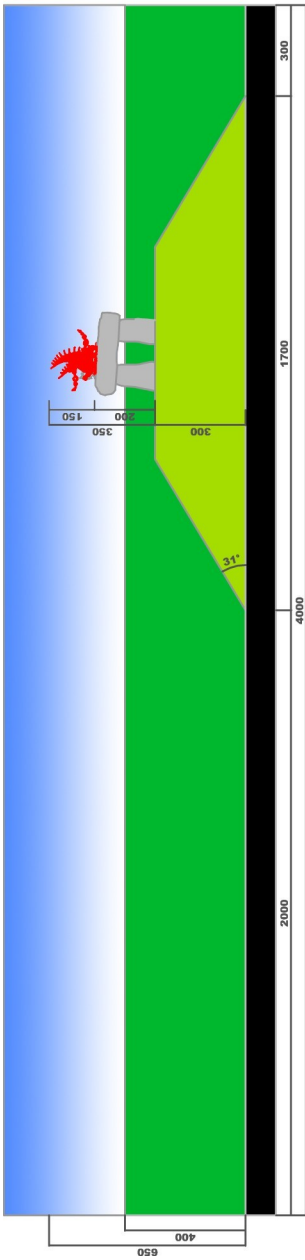
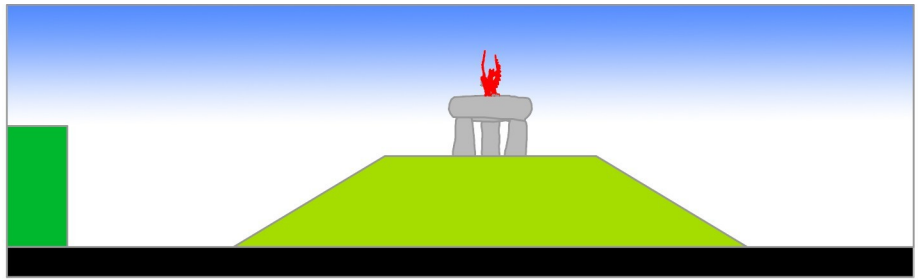
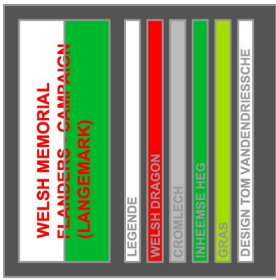
Erwin Ureel
Woordvoerder
Welsh Memorial in Flanders- werkgroep
Schierveldestraat 110
8800 Roeselare
Flanders/ Belgium
erwin.ureel@gmail.com
0486796295

Attachment 1: Initial drawing May 2011 by Dirk Uytterschout

Attachment 2: Plan Memorial Augustus 2011+ surroundings by Tom Vandendriessche

Attachment 3: Mametz Wood Memorial to the 38th Division, Somme, France

